

BOGANMELDELSER

Golfried von Haberler: PROSPERITY AND DEPRESSION. League of Nations. Geneva. 1937. 363 S.

Af Loveday's Fortale til denne bemærkelsesværdige Bog fremgaar det, at Nationernes Forbund i 1930 vedtog at forsøge samarbejdet de Resultater, man var naaet til i de mange eksisterende Undersøgelser af Konjunktorens Forløb. Den foreliggende Bog er første Del af Værket, den teoretiske Del, og siden skal den følges af en anden Del, hvori Prøvelse af eksisterende Teorier skal foretages overfor den faktiske Udvikling.

Hvad den foreliggende Bog angaar, karakteriseres den bedst af nogle Ord, som Haberler bruger i selve Bogen: The analysis of existing theories of the cycle has furnished a number of hypotheses. Few of these seem to be definitely wrong or a priori impossible. What is unsatisfactory, however, is the exclusiveness with which many writers proclaim one or other of these hypotheses as the only possible solution. Our task therefore will consist in setting out in a logical order the various possibilities and determining their mutual relationship. — Der er sikkert mange, der — selv med en vis Forkærlighed for en af de gængse Konjunkturteorier som den rigtige — ligesom Haberler har fundet disse mer eller mindre ensidige, har set, at det var forskellige Synspunkter eller en forskellig Terminologi, de anlagde, og at de alle mer eller mindre trak et enkelt Moment frem som Ene-Aarsag og dermed ogsaa udelukkede sig fra dybere Erkendelse af økonomisk Sammenhæng. Ikke mindst for dem frembyder Haberlers Forsøg paa teoretisk Syntese den største Interesse.

Man vil forstaa, at den foreliggende Bog falder i to Afsnit, der er omtrent lige store: En Gengivelse af gængse Konjunkturteorier i kortfattet Form og Haberlers eget Forsøg paa en Syntese. Hvad det første Afsnit angaar er der søgt en systematisk Rubricering af de herskende Teorier, en Rubricering, der naturligvis altid kunde tænkes anderledes, og ogsaa tildels gaar imod gængs Opfattelse; saaledes faar den monetære Konjunkturteori ét Kapitel, medens der i et andet Kapitel om Overinvesteringsteorien findes en Underafdeling om den monetære Overinvesteringsteori; denne Sondring mellem monetær Konjunkturteori og monetær Overinvesteringsteori vil mulig forekomme mange overraskende, men forsvares af H. med, at denne sidste i Virkeligheden er en Teori om Produktionsomlægning eller Ændring af Forholdet mellem Produktion af Goder af første og højere Orden; afgørende for H. er det (S. 44), at Tilhængerne af den sidste Teori ikke mener, at en Krise vil kunne afværges ved monetære Forholdsregler, hvor meget saa ogsaa Kreditten har spillet ind ved Krisens Hidførelse. H.'s Standpunkt er naturligvis logisk forsvarligt, selvom det maaske vil virke

BOGANMELDELSER

Golfried von Haberler: PROSPERITY AND DEPRESSION. League of Nations. Geneva. 1937. 363 S.

Af Loveday's Fortale til denne bemærkelsesværdige Bog fremgaar det, at Nationernes Forbund i 1930 vedtog at forsøge samarbejdet de Resultater, man var naaet til i de mange eksisterende Undersøgelser af Konjunktorens Forløb. Den foreliggende Bog er første Del af Værket, den teoretiske Del, og siden skal den følges af en anden Del, hvori Prøvelse af eksisterende Teorier skal foretages overfor den faktiske Udvikling.

Hvad den foreliggende Bog angaar, karakteriseres den bedst af nogle Ord, som Haberler bruger i selve Bogen: The analysis of existing theories of the cycle has furnished a number of hypotheses. Few of these seem to be definitely wrong or a priori impossible. What is unsatisfactory, however, is the exclusiveness with which many writers proclaim one or other of these hypotheses as the only possible solution. Our task therefore will consist in setting out in a logical order the various possibilities and determining their mutual relationship. — Der er sikkert mange, der — selv med en vis Forkærlighed for en af de gængse Konjunkturteorier som den rigtige — ligesom Haberler har fundet disse mer eller mindre ensidige, har set, at det var forskellige Synspunkter eller en forskellig Terminologi, de anlagde, og at de alle mer eller mindre trak et enkelt Moment frem som Ene-Aarsag og dermed ogsaa udelukkede sig fra dybere Erkendelse af økonomisk Sammenhæng. Ikke mindst for dem frembyder Haberlers Forsøg paa teoretisk Syntese den største Interesse.

Man vil forstaa, at den foreliggende Bog falder i to Afsnit, der er omtrent lige store: En Gengivelse af gængse Konjunkturteorier i kortfattet Form og Haberlers eget Forsøg paa en Syntese. Hvad det første Afsnit angaar er der søgt en systematisk Rubricering af de herskende Teorier, en Rubricering, der naturligvis altid kunde tænkes anderledes, og ogsaa tildels gaar imod gængs Opfattelse; saaledes faar den monetære Konjunkturteori ét Kapitel, medens der i et andet Kapitel om Overinvesteringsteorien findes en Underafdeling om den monetære Overinvesteringsteori; denne Sondring mellem monetær Konjunkturteori og monetær Overinvesteringsteori vil mulig forekomme mange overraskende, men forsvares af H. med, at denne sidste i Virkeligheden er en Teori om Produktionsomlægning eller Ændring af Forholdet mellem Produktion af Goder af første og højere Orden; afgørende for H. er det (S. 44), at Tilhængerne af den sidste Teori ikke mener, at en Krise vil kunne afværges ved monetære Forholdsregler, hvor meget saa ogsaa Kreditten har spillet ind ved Krisens Hidførelse. H.'s Standpunkt er naturligvis logisk forsvarligt, selvom det maaske vil virke

fremmed for den, der som det karakteristiske ved Konjunkturen i første Række tænker paa en anden Fase i denne.

Men kan maaske ogsaa Rubriceringen af de herskende Teorier kritiseres, saa er — hvad der er vigtigere — Essensen af Teorierne givet i et klart Sprog og i virkelig koncentreret Form; H.'s Manuskript har været udsendt til de paagældende Forfattere, der dog ikke gøres ansvarlige for H.'s Gengivelse af deres Teorier; alligevel virker dette som en Betyggelse, idet kun en enkelt Forfatter har returneret Manuskriptet med Bemærkning om, at han ikke kunde kende sin Teori igen.

Hvor værdifuld saa ogsaa H.'s Gengivelse af raadende Teorier om Konjunkturen er, — Læseren længes dog mod Bogens sidste Halvdel, Syntesen, den gensidige Afvejelse af Teorierne mod hverandre. H. inddrager her mange Spørgsmaal, som ikke kan siges hidtil at have fundet en fast Plads i Konjunkturteorien — jeg tænker paa den internationale Omsætning under de skiftende Konjunkturfaser og de Bevægelser, Konjunkturen selv udløser. Naturligvis maa hele dette Afsnit blive af en anden Karakter end det første; medens man her faar at vide, at saadan er det, bliver Syntesen betinget præget, idet det Gang paa Gang som Resultat maa hævdes, at under de Forhold maa Konjunkturen forme sig saaledes, under andre saaledes o. s. v. (jfr. f. Ex. S. 282 og S. 320).

Jeg tager ikke i Betænkning at sige, at H.'s Bog er en af de nyttigste Bøger og ogsaa en af de bedste Konjunkturbøger, der er fremkommet i de senere Aar, og, naar den suppleres med den nævnte anden Del, vil vi have et Standardværk, om den anden Del bliver paa Højde med første.

Axel Nielsen.

Johan Åkerman: EKONOMISK KAUSALITET. C. W. K. Gleerup. Malmø 1936. 155 S.

Bogen er delt i 4 Kapitler. I det første rejses Spørgsmaalet om Problemstillingen i den økonomiske Videnskab. Det paapeges, at det er nødvendigt for at skabe et logisk sammenhængende System, at man opstiller simplificerende Forudsætninger (Axiomer), men at disse Axiomer i høj Grad har udeladt Tiden, hvad der giver et utilfredsstillende Billede, fordi Tiden i Virkeligheden er »fjerde Dimension«. Problemstillingen bliver derved rettet mod Øjeblikket, og man har da spurgt om Værdiens Primæraarsag. Denne maa have en vis Relation til den menneskelige Psykologi, men alligevel har man »set, at saavel den objective Værdilære, Grænsenyttelæren, den værdifrie Prislære som »Behaviorismen« bestræber sig af al Kraft for at holde enhver dybere psykologisk Analyse ude; Forfatteren gør opmærksom paa, at dette blot fører til at man maa støtte sig til tidligere Aarhundreders Psykologi, og vil heroverfor fremhæve, at man i Stedet for psykologisk Atomisme i vor Tid maa regne med en Model, der indeholder 3 Elementer, Primærindividet, Sekundærindividet og Kollektivet, og at dette helt ændrer den økonomiske Problemstilling, hvorfor Forfatteren som Arbejdshypotese opstiller en Deling mellem et X Samfund med Sekundærindividet som Norm og et Y Samfund med Kollektivet som Norm.

I 2det Kapitel gennemgaaes tidsøkonomiske Relationer i X Samfundet. Dette defineres som den (tænkte) Samfundstype, der opnaas, hvis alle fra enkeltes Initiativ udgaaende Impulser gør sig gældende uden Forstyrrelser og uden andre Reaktionen end de naturlige Modstrømninger fra Kollektivet